

Anaemia gyermekkori gyulladással járó bélbetegségben

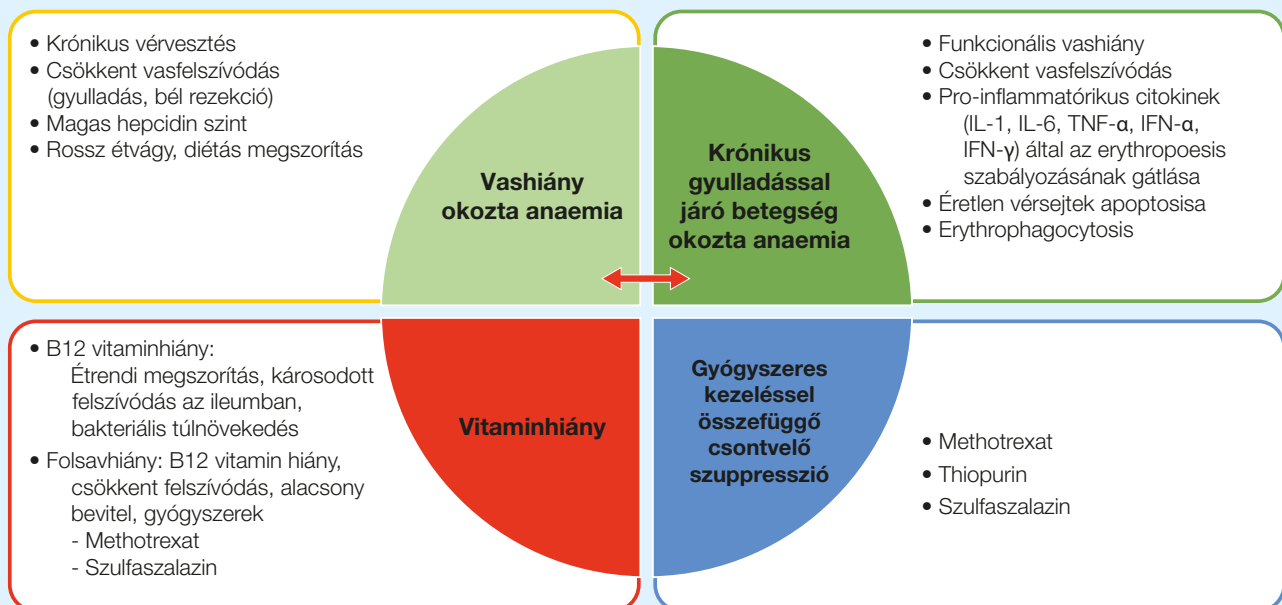

csatolmány

Az Egészségügyi Világszervezetnek (WHO) a vérszegénység meghatározására vonatkozó iránymutatása szerint a haemoglobin (Hgb) normál tartománya életkoról, nemtől, etnikai csoporttól és a terhesség állapotától függően változik. A Hgb szint a menarche kezdetéig a két nemben hasonló, a menarche után azonban a normál Hgb érték alsó határa lányokban alacsonyabb, mint a fiúknál.

A HAEMOGLOBIN ÉRTÉKEK ÉLETKOR ÉS NEM SZERINTI VÁLTOZÁSAI			
Életkor	Normál Hgb g/dl	Mérsékelt anaemia Hgb g/dl	Súlyos anaemia Hgb g/dl
0,5 - 5 év	≥ 11	10 - 10,5	< 7
5 - 11 év	≥ 11,5	11 - 11,4	< 8
12 - 14 év	≥ 12	11 - 11,9	< 8
≥ 15 férfiak	≥ 13	11 - 12,9	< 8
≥ 15 nők	≥ 12	11 - 11,9	< 8
terhes nők	≥ 11	10 - 10,9	< 7

ANAEMIA OKAI és PATHOPHYSIOLÓGIÁJA IBD-ben

Az anaemia kialakulásában szerepet játszó legfontosabb tényezők gyulladással járó bélbetegségben

Gyulladással járó bélbetegségben a krónikus vérvesztés miatt leggyakrabban a **vashiány okozta vérszegénység** (IDA) fordul elő, ugyanakkor a terápia megválasztásának szempontjából a **krónikus gyulladáshoz társuló anaemia** (ACD) nagyobb jelentőséggel bír. A máj által termelt, a vas homeosztázisát szabályozó hormon a hepcidin, receptorokkal rendelkezik a vékonybél hámsejtjein, a hepatocytákon és a makrofágokon. A májban a hepcidin szintézist az emelkedett vas-szint és a gyulladással járó citokinek - interleukin-6 (IL-6), csont morfogenetikus fehérje (BMP6) indukálják.

A hepcidin fő hatása a vér vas szintjének csökkentése, amely a vasexportáló molekula, a ferroportin hepcidin receptorához való kötődése, majd inaktíválódása révén valósul meg. A hepcidin a ferroportinon keresztül blokkolja a vas keringésbe jutását a macrophagokból és a vas felszívódását a duodenum enterocytáiból. Az így maradt magas intracelluláris vastartalom gátolni képes a vas felvételéért és szállításáért felelős divalens metál transzporter 1 (DMT1) működését, ezáltal tovább akadályozva a vas felszívódását. (hírlevél 1. ábra) A megfelelő vasraktárak ellenére elégtelen hasznosítható vas áll az erythropoesis rendelkezésre.

IBD-ben - erőteljesen utánozva az IDA-t - tehát a gyulladás által kiváltott hepcidintermelés a funkcionális vashiány (FID) miatt másodlagos anaemiát eredményezhet.

A **B 12 vitamin hiány** okozta macrocytás anaemia és a **folsav hiány** következtében kialakuló vérszegénység ritkábban jelentkezik. Az előbbi előfordulásával elsősorban kiterjedt terminális ileumrezekció és bélgyulladás, a vegánok étrendi korlátozása, vagy bakteriális túlnövekedés során találkozhatunk. A folsav elsősorban a duodenumban és a jejunumban szívódik fel. Hiánya többnyire a betegség kezelése során alkalmazott gyógyszerek – leginkább a szulfaszalazin, illetve a methotrexát - mellékhatásaként jelentkezik.

A **myeloszuppressziót kiváltó gyógyszerek** közül elsősorban a thiopurin analógok, a szulfaszalazin és a methotrexát említendő. Ezek többsége közvetlenül az erythropoesist is gátolhatja. A thiopurin analógok, például a 6-merkaptopurin (6-MP), és az azathioprin esetében időnként közvetlen myelotoxicitással, valamint myelodysplasiával is számolnunk kell.

Az **autoimmun hemolytikus anaemia** nagyon ritka kísérő kórkép. Colitis ulcerosában szenvedő betegek legfeljebb 1,7% - ánál, általában kiterjedt vastagbélgyulladással társulva írták le, míg a Crohn betegekben ennél is kisebb gyakorisággal észlelték.

A hemolysis a szulfaszalazinnal kezelt, egyidejűleg glükóz-6-foszfát-dehidrogenáz hiányban szenvedő betegeknél fordulhat még elő.

AZ ANAEMIA TÜNETEI

A gondozás során az anamnézis felvételekor leginkább a székletürítés jellegére koncentrálunk és nem feltétlenül kérdezzük rá részletesen a vérszegénység tüneteire. Pedig hatásuk a betegek életminőségének különböző aspektusaira, fizikai, érzelmi és kognitív funkciókra jelentős. Az anaemia jelen lehet tünetmentes formában, ugyanakkor a leggyakoribb tünetek sem kifejezetten specifikusak.

TÜNETEK	
Kardiovaszkuláris	Csökkent testmozgás Terhelési dyspnoe Tachycardia, szívdobogásérzés Szisztolés zörej Szívelégtelenség Sápadtság Hypothermia
Általános tünetek	Fáradtság Pica, Pagophagia Hajhullás
Gasztrointesztinális	Étvágytalanság Hányinger Stomatitis angularis Motilitási zavarok Glossitis

Központi idegrendszer	Nyugtalan láb szindróma Kognitív funkció károsodása Depresszió
Immunrendszer	Veleszületett és adaptív immunitás diszfunkció
Urogenitális	Menstruációs rendellenesség Libidó elvesztése

Tünetek vashiányos vérszegénységben

IRÁNYMUTATÁSOK AZ ANAEMIA SZŰRÉSÉHEZ IBD-BEN

A vérszegénység az IBD leggyakoribb extraintesztinális szövődménye. Kezeletlen esetben jelentős morbiditással jár, ezért minden IBD-ben szenvedő beteget rendszeresen ellenőrizni és az anaemia kimutatását követően kezelni kell. A NASPGHAN IBD Anaemia Munkacsoport tagjai egyetértettek abban, hogy az Európai Crohn és Colitis Szervezet (ECCO) által ajánlott szűrési irányelvek a gyermekek esetében is alkalmazhatók.

Ezek a következők:

- az első szűrővizsgálatokat a diagnózis felállításának időpontjában kell elvégezni
- aktív betegségben 3 hónapos időközönként, remisszióban 6-12 havonta javasolt megismételni
- a folsav és a B12-vitamin szint mérését évente egyszer ajánlott elvégezni, míg a vitaminhiány kockázatának kitett személyeknél (bélrezekció, ileális pouch, bakteriális túlnövekedés, kiterjedt ilealis manifesztáció) 3-6 havonta érdemes megismételni.

AZ ANAEMIA TÍPUSAINAK ELKÜLÖNÍTŐ LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKÁJA

Gyulladásos bélbetegeknél a vashiányos vérszegénység (IDA) gyakran kombinálódik a krónikus gyulladás okozta vérszegénységgel (ACD), ezért különösen nehéz megkülönböztetni a valódi vashiányt a funkcionálistól.

Laboratóriumi paraméterek	IDA	ACD	IDA+ACD
Haemoglobin	csökkent	csökkent	csökkent
MCV	csökkent	normális	csökkent / normális
Ferritin	csökkent	emelkedett	emelkedett / normális
Vas (nem megbízható)	csökkent	csökkent	csökkent
Traszferrin	emelkedett	csökkent	csökkent
Traszferrin szaturáció	csökkent	csökkent / emelkedett	csökkent
RDW	emelkedett (>15)	normál (11-14)	
CRP	normális	emelkedett	emelkedett

Laboratóriumi paraméterek változása a vashiányos anaemia (IDA), a krónikus gyulladást okozó betegségekhez társuló anaemia (ACD) és kombinációjuk esetén

Ha a vérszegénység etiológiája a szokásos laboratóriumi szűrővizsgálatok alapján nem nyilvánvaló, a következő vizsgálatok segíthetnek még a differenciálásban.

Laboratóriumi paraméterek	IDA	ACD	IDA+ACD
Hepcidin	csökkent	emelkedett	emelkedett / csökkent
solubilis transferrin receptor (sTfR)	emelkedett	csökkent / normális	emelkedett / normális
Zink protoporphyrin	> 40	< 40	> 40
Citokinek	normális	emelkedett	emelkedett
Erythropoetin (Epo)	normál / emelkedett	csökkent	normál / csökkent
csontvelő vizsgálat	csökkent vastárolás	emelkedett vastárolás	

Kiegészítő laboratóriumi vizsgálatok a vashiányos anaemia (IDA), a krónikus gyulladást okozó betegségekhez társuló anaemia (ACD) és kombinációjuk esetén

A kiegészítő vizsgálatok közül a solubilis transferrin receptor (sTfR) értéket a szérumban a vas és ferritin szinttel szemben a gyulladás egyidejű jelenléte kevésbé befolyásolja, így a valódi vashiányt a sTfR szint emelkedése a rutin vizsgálatokkal szemben megbízhatóbban jelzi. A sTfR vizsgálata magyarországi laboratóriumokban is elérhető.

Szerző:

Dr. Balogh Márta
